

Az anyanyelv-pedagógia jelene és jövője

A közelmúltban megindult egy olyan verseny, és megalakult egy olyan kutatócsoport, melyek a múlt hagyományait folytatva az anyanyelv-pedagógia jelenét és jövőjét szolgálják.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerveződött **anyanyelv-pedagógiai kutatócsoportban** a tudományegyetemek és a főiskolák tanár-, illetve tanítóképzéssel foglalkozó szakemberei elméleti kutatásaikkal igyekeznek szolgálni azt, hogy a tantervekben célként megfogalmazott nyelvhasználat-központú anyanyelvi nevelés megfelelő elméleti keretbe foglaltassék. Az anyanyelv-pedagógia mint interdiszciplináris és multidiszciplináris tudomány az anyanyelvi nevelés elméletét és gyakorlatát, az anyanyelv-tanítók képzését hivatott segíteni¹.

Kutatócsoportunk az elkövetkező két esztendőben a kommunikációs nevelés különféle dimenzióival foglalkozik. Vizsgáljuk a kommunikációs nevelés tartalmát, céljait, feladatait; részletesen foglalkozunk az egyes részkészségek fejlesztésével, tantárgy-pedagógiai követelményeivel, módszereivel és gyakorlattípusaival. A korábbiaknál jobban figyelünk a kommunikációs nevelés humán tényezőire: a tanár-diák interakcióra, a tanár- és tanuló típusokra, a tanulási és a tanítási stratégiákra. Elemezzük továbbá, hogy a kommunikációs nevelés folyamatában milyen szerepük van a diákok affektív sajátosságainak, valamint a kognitív és a szociokulturális tényezőknek. Az anyanyelvi nevelés mindennapi gyakorlata is kihívást jelent számunkra, ezért célunk a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásának a kidolgozása, mérések, iskolalátogatások szervezése is. Ebben a munkában szükségünk van a gyakorlóló tanárok, tanítók aktív közreműködésére és az anyanyelv-pedagógiával rokon, illetve az azt megalapozó tudományok eredményeire, ezért meghívtunk a csoportunkba vezetőtanárokat és neveléstudománnyal foglalkozó szakembereket egyaránt. A kutatócsoportban elkészült tanulmányokat egy önálló kötetben tervezzük megjelentetni.

A 2002–2003-as tanévben kéthavonta találkozunk, és minden alkalommal megtárgyalunk egy-egy újonnan született tanulmányt, ezt előzőleg minden csoporttagnak, továbbá két felkért bírálónak eljuttatjuk. Minden találkozóznak programja lesz továbbá egy-egy olyan gyakorlati kérdés közös megvitatása, mellyel közvetlenül az anyanyelv-pedagógiai képzést segítjük, így például elemezzük az óravázlat készítésének, a hospitálásnak és az óraelemzésnek a problémáit. A szakmai programot alkalmanként egy-egy fakultatív program követi. Ennek keretén belül ebben a tanévben tankönyvkiadókat ismerünk meg, a következő esztendőben pedig anyanyelvi órákat látogatunk reformpedagógiai elveket valló iskolákban.

A decemberi találkozónkon Adamikné Jászó Annának *A szövegértő olvasásról*, februárban pedig Antalné Szabó Ágnesnek *A kommunikációs nevelés pedagógiája* című tanulmányát beszéljük meg. A decemberi program részeként összehasonlítjuk az egyes tanárképző műhelyek óravázlat-készítésének szokásait, a megbeszélést Benkes Zsuzsa vezeti. A februári találkozón pedig Tóth Beatrix olyan módszereket mutat be a kutatócsoport tagjainak, melyek a kommunikációs nevelés folyamatában az aktív, interaktív és reflektív tanulást szolgálják.

Kutatócsoportunk célja a már hagyománnyá vált **országos anyanyelv-tanítási verseny** előkészítése, valamint a versenyeken szerzett tapasztalatok elemzése és a tanulságok megfogalmazása is. Az első versenyt az Eötvös Loránd Tudományegyetem Mai Magyar Nyelvi Tanszékének munkatársai rendezték még 2000 őszén öt tanárképző főiskola és hat tudományegyetem hallgatóinak részvételével. A második versenynek a Debreceni Egyetem adott otthont 2002 tavaszán. Szikszainé Nagy

Irma intézetigazgató és kollégái méltó körülményeket biztosítottak a nemes célokat szolgáló, két-napos versengésnek. A zsűri elnöke az első versenyhez hasonlóan Benkes Zsuzsa tanárnő volt, tagjai pedig a résztvevő intézmények egy-egy anyanyelv-pedagógiai szakembere. Az anyanyelv-tanítási versenyben 2002-ben a következő diákok bizonyultak a legjobbaknak:

A főiskolások versenyében:

1. Szoboszlai Csaba (Nyíregyházi Főiskola)
2. Kulik Szilvia (Szegei Tudományegyetem Juhász Gyula Főiskolai Kar)
3. Baranyai Péter (Berzsenyi Dániel Főiskola)

Az egyetemisták versenyében:

1. Káli Diána (Eötvös Loránd Tudományegyetem)
2. Harmath Artemisz (Károli Gáspár Református Egyetem)
3. Boross Zsuzsa (Miskolci Egyetem)

A tanítási versenyhez egy fakultatív program is kapcsolódott, ebben a résztvevő hallgatók megadott témáról egy-egy óravázlatot terveztek. Az óravázlat-készítésben a következő hallgatók jeleskedtek:

A főiskolások versenyében:

1. Cserhádi Andrea (Eszterházy Károly Főiskola)
2. Baranyai Péter (Berzsenyi Dániel Főiskola)
3. Kulik Szilvia (Szegei Tudományegyetem Juhász Gyula Főiskolai Kar)

Az egyetemisták versenyében:

1. Béres Bernadett (Pázmány Péter Katolikus Egyetem)
2. Szemán Eszter (Debreceni Egyetem)
3. Harmath Artemisz (Károli Gáspár Református Egyetem)

A soron következő anyanyelv-tanítási versenyt a Berzsenyi Dániel Főiskola szervezi Szombathelyen 2003 tavaszán. A tanítási órák kiemelt témája a kommunikációs ismeretek tanítása, a kommunikációs készség fejlesztése lesz. Mivel a tanítási verseny felkészítő tanárai egyben kutató-csoportunknak is tagjai, tervezzük a tanítási verseny videóra rögzített óráinak elemzését, a tanulságok megfogalmazását.

Mind az anyanyelv-tanítási verseny, mind az anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport tevékenysége egyazon célt szolgál: az anyanyelvi nevelés és a tanárképzés segítségét, az elméleti és a gyakorlati kutatások közötti összhang megvalósítását. Az anyanyelv-pedagógiai elmélet és gyakorlat művelőiként együtt próbálunk tenni valamit azért, hogy a kommunikációs nevelés hatékonysága fokozódjon, hogy az anyanyelvi nevelés mind tartalmában, mind szervezeti kereteiben a társadalmi igényeknek jobban megfeleljen. A múlt értékes örökségeit megtartva és továbbfejlesztve kutatjuk a jövő ígéretes lehetőségeit. Magunkénak valljuk Szemere Gyula több évtizeddel ezelőtt megfogalmazott gondolatait:

„A múlt és a jövő így harmóniában formálhatja a jelent.”²

JEGYZETEK:

1. Bárdos Jenő 2000. Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata. Nemzeti Tankönyvkiadó, 17. p.
2. Szemere Gyula 1971. A magyar nyelvtan tanítása. Tankönyvkiadó, Budapest, 5. p.